

Numerul 3. Oradea-mare 19/31 ianuarie 1897. Anul XXXIII.

Ese duminica. Abonament pe an 8 fl., pe 1/2 de an 4 fl., pe trei luni 2 fl. Pentru România pe an 20 lei.

Ce este frumusețea.

Sunt acum 17 ani, într'una, din conferințele făcute la Ateneu, asupra artelor plastice la noi, după ce cercetasem urmele de artă, pe care semăna pipăite ne autorisă să le menționăm, am ajuns până la epoca în care, după revoluțiunea de la 1848, schimbându-se situațiunea noastră politică, au început să se ia în direcțiune și studiile pentru înființarea unor școli de arte în România, menite negreșit a deveni leagănul artei naționale.

Intr'acea conferință, după ce arătasem rolul pe care îi jucase, pentru introducerea artelor plastice în România, artiștii streini, cari veniți din întâmplare sau invitați să vie la noi ca să împodobească bisericile și casele noastre, ne-au lăsat urme ce ne sunt scumpe, fiind că au păstrat prin operele lor și imaginile străbunilor noștri; am exprimat recunoștința ce li se cuvine lor cari înfișase pe Români la secretele mai cu samă ale artei picturale și le inspirase dorința d'a merge mai departe și a se adăpa la rëndul lor din izvoarele nesecate ale muzeelor franceze, germane și italiene. Vorbind apoi și de lucrările lui Ioan Negulici și Iscovescu, cari dorm astăzi somnul veciei unul lângă altul, într'acelaș moment pe malurile Bosforului, exprimasem părerea de reu că preocupățiunile politice depăr-

tând cu deseversire mai cu samă pe Negulici de liniștita cale a artei, nu i-au îngăduit dezvoltarea talentului seu atât de vedit... și ajunsese cu cercetările mele în artelor plastice la epoca când Lapaty, Al. Orăscu, Lecca, Panaioteanu, Tătărăscu, Aman, Storck, Grigorescu, în plepitudinea talentului, umpleau expozițiunile noastre cu lucrările lor, dintre care unele vor formă de sigur belciugele de aur, din care se va compune într'acești din urmă treizeci de ani lanțul Istoriei arhitecturii, sculpturii și picturii în România.

De atunci catedrale, palate, monumente s'au ridicat în toată țara și s'au decorat de artiștii noștri, cari au și pus bazele unei arte naționale.

Voiam dar să urmez mișcarea artelor plastice în acești din urmă douăzeci de ani. Și nu mi-ar fi fost greu a coordona notele culese despre numele și operele arhitecților, sculptorilor și pictorilor noștri, căci nici numărul lor nu este atât de mare, nici operele lor nu sunt atât de numeroase, încât căutându-le prin muzeele noastre sau prin mărginitele colecțiuni unde se găsesc, după ce au figurat în vr'o expozițiune publică, să nu pot a le număra înaintea dvoastră.

Greutatea cea mare eră inse să pot studii cu o deseversită nepărtinire mișcarea generală a artelor la noi, față cu efectele și cauzele, apoi să deduc în urmă conclusiuni.

Căci sântem prea aproape de operele sevărșite — mai cu

C. I. STĂNCESCU.

sămă în lucrările de artă avem trebuință de distanță, voesc să dic de timp, ca să le putem judecă după adevărata lor valoare — prea aproape de artiști, ca să aducem o judecată definită vă asupra operelor lor, — cu toate că și Lapaty și Lecca și Storck și Aman și Andreescu au intrat în eternul repaos și nimic nu le mai poate schimbă opera severșită.

Cuvintele rostite în fața unui mormânt abia închis de ieri, nu sânt decretetele viitorului, pentru faptele noastre. Să lăsăm timpului grija de a pune în plină lumină operele într'adevăr vrednice de a străbate în viitor și ele vor fi judecate atunci cu o deseversșită libertate.

Trebuie să începem și în arte, a nu mai scrie istoria lor, după pornirile inimei sau după legende.

Până când dar, timpul și circumstanțele vor îngădui a trată în deplină libertate un subiect ca acesta, m'am întrebat dacă nu ar fi de un folos mai practic pentru cei care se interesează în parte de arte și de artiști, să cercetăm o altă chestiune a cărei deslegare este la noi mai trebuincioasă decât în țările unde muzeele publice și colecțiunile particulare, fac de sutimi de ani instrucțiunea minții și educațiunea ochiului, pentru prețuirea operelor de artă.

Și astfel mi-am inchipuit că e mai folositor să cercetăm: Ce este o operă de artă? Ce misiune are artistul? Ce scop urmăresc artel plastic, dar mai cu deosebire să căutam a da — lucru cutezător din parte-ne — o definițiune a frumuseței, țintă pe care caută s'o atingă toate artel în manifestarea lor, ca să putem prețui în urmă cu o mai deplină cunoștință operele artiștilor noștri, prin comparațiunea lor cu modelele ce și-au ales din natură, — studiind inse în parte interpretarea figurei omenești, adică:

Portretul.

„Una din greșelile cele mari ale mai tuturor acelor cari judecă operele de artă, dice un critic celebru, este că ei vorbesc de producțiunile artistice, mai înainte de a face pe aceia cărora adresează sentințele judecării lor, să înțeleagă scopul chiar al lucrărilor de artă". Într'adevăr ei voiesc să-i facă a prețui un monument, o statuie, un tablou, o gravură mai înainte de a cunoaște care este ținta picturii, sculpturii și a arhitecturii, — adică frumusețea. Dar spre a fi cineva în stare a înțelege frumusețile unei opere de artă, trebuie mai întâi să fie în stare a înțelege frumusețile naturii, ale vieții ce a servit de model artistului care a făcut cea operă.

Criticii de artă fac atâta paradă de vorbe pompoase, se slugesc de niște termeni atât de streini înțelesului comun, încât lumea a ajuns să creadă că arta este făcută numai pentru o clasă privilegiată, tocmai ea care este o limbă universală.

A ajuns lumea să creadă că arta este un secret, care nu se desvăluie și nu se lasă a fi înțeles, decât numai adepților sei.

Aceasta este cauza că noi auzim prin expozițiunile de arte și prin saloanele noastre, oameni cari ocupă prin cunoștințele lor în alte specialități întieul loc, urmând a repetă că sânt cu deseversșire necunosători în prețuirea unei opere de artă, pe când ar fi mai lesne a raționă asupra acestei opere de artă, a o compară cu natura, după ce, negreșit, va fi căutat să învețe a înțelege frumusețile naturii.

Această comparațiune este legea universală pentru înțelesul oricărei manifestări a studiilor noastre.

În artel plastic (care se ocupă cu înfățișarea formei lucrurilor și a activității omului pe pământ) ca și într'o poesie sau într'un roman, cum vom gustă într'adevăr frumusețile unei descrițiuni făcute de un poet sau de un romanțier, despre o patimă sau despre un aspect al naturii, dacă nu am avut privilegiul să simțim și noi cea patimă sau să fi observat și noi în natură tabloul ce ni-l descrie poetul sau romanțierul?

Tot prin comparațiune dar, vom puté înțelege adevărata valoare a operei artistului. Legea e una și aceeași, deosebirea este numai în chipul prin care aceste tablouri după natură sânt înfățișate judecării noastre:

Scrise,

Zugrăvite, or

Scobite în marmură sau bronz.

Când judecătorul unei opere de artă, ca și judecătorul unui act politic, nu-ș propune mai înainte de toate, — precum trebuie să facă — de a lumină pe cei nedomiriți, conducându-i pe calea adevărului, sau grupând impregiurul unui adevăr necontestat pe cei ce se indoiesc încă, atunci judecata lor este un pericol, este chiar, după părerea noastră, un act criminal.

Și într'adevăr, cum a șis Taine: „Misiunea criticului de artă este identică cu aceea a diaristului politic, care apără un principiu și care după ce a expus cuvintele de căpetenie, pentru care există acel principiu, îl arată apoi în ce chip se manifestă și funcționează în rezultatele sale, în consecințele sale”.

Deosebirea este numai că chestiunile politice adresându-se mai de-a dreptul la interesele noastre dîlnice, și une-ori de-a dreptul și la interesele noastre materiale, lumea se preocupă mai întâi de dînsule și cu mult mai târziu se preocupă și de chestiunile artistice.

Aceasta este și cauza că națiunile nu se ocupă mai special de arte decât în cel din urmă timp al dezvoltării lor; de aceea educațiunea poetică, dacă ne putem exprima astfel, a unei societăți, se face cu mult mai târziu decât educațiunea politică; și ceea ce este și mai adevărat, e că, după ce se face educațiunea poetică a unei societăți, vine înțelegerea unei arte speciale și mai cu samă a picturii, cea din urmă născută pretutindeni și cea mai greu de priceput după adevărata sa valoare, cu toată greșita credință a multora, cari își inchipuesc că fiind că în pictură forma lucrurilor este înfățișată și prin adăogirea culorilor naturale a acelor lucruri, pictura ar trebui să fie mai lesne de înțeles decât sculptura.

Pictura este, din contră, cea mai convențională dintre toate artel plastic, căci ea numai prin culoare, prin umbră și lumină, face pe spectator să înțeleagă mărimea și grosimea obiectelor, spațiul, exprimate pe o suprafață plană.

Acela care privește o pictură, necunoscând meseria pictorului, nici prin gând nu-i trece, ce viclenie a trebuit artistului ca să materializeze aerul nesfârșit și adâncimea cerului pe o pânză mărginită în întindere și care nu are nici o grosime.

Aceasta este atât de adevărat, această viclenie a artei este așa de mare, încât este știut că trebuie din partea spectatorului ce admiră un tablou, o educațiune specială ca să poată înțelege chipurile înfățișate într'ensul, numai prin culoare, prin umbră și lumină.

De aceea copiii, țeranii și sêlbaticii, înțeleg cu

mare greutate deosebitele înfățișeri ale picturii; ba încă . . . iau de multe ori efectele de perspectivă din peisajele făcute după natură înaintea lor, drept ceva supranatural, drept o vrăjitorie.

Am fost eu însuși martor la spaima ce produse asupra unor țărani, reproducțiunea exactă a unui efect de perspectivă și aceasta nu la noi, ci impregiurul Romei, la câteva leghe departe de cetatea eternă a artelor. Intovărășiam pe un celebru peisagist și animalier francez într-o excursiune artistică și dsa, reproducând, cu știința desevârșitului seu talent, o cireadă de bivoli care apărură de-odată în peisagiul la care lucra, țărani cari se strânsese pe lângă noi, începură să se inchine, fugiră și ne aruncară cuvinte injurioase. Această frică și depărtare repede a țeranilor Romani, fusese provocată de reproducțiunea exactă a unui efect de perspectivă. Ochiul artistului răpise naturei cireada de bivoli și mâna sa mai repede decât cea mai perfectă mașină de fotografic, reproducese în tablou fiecare grup de turmă, cu mișcarea sa, dar mai cu samă cu mărimea sa particulară după locul în care se prezentă în natură.

Din cele șise, ajungem la concluziunea că: precuvântarea unei critici de artă trebuie să fie deslușirea, definirea frumuseții . . . căci frumusețea este fundamentul artei, precum dreptatea trebuie să fie fundamentul politicii și precum adevărul este fundamentul filosofiei.

Aceste noțiuni sunt atât de nelăgăduite, încât de aci și provine pornirea multora de a judeca operele de artă, după cum fiecare se crede în stare de a judeca în politică actele guvernului și după cum fiecare judecă chestiunile de morală.

Cu alte cuvinte, și sentimentul frumuseții, ca și sentimentul dreptății, fiind sădite chiar de natură în om, fiecare se găsește în drept a șei tot ce este sau nu este, precum știe tot ce este drept sau adevărat; și ca și conștiința sa îi șoptește știința frumuseței, ca și adevărul dreptății.

Deosebirea este numai că, pe când dreptatea și adevărul sunt absolute, frumusețea este relativă, este de multe feluri, este schimbătoare, este fugitivă, este nepipăită, renăscându-se neconștient, uneori vechie prin formă, dar totdeauna nouă prin impresiune.

Sunt în frumusețe atâtea nuanțe și atâtea chipuri de a o vedea și de a o simți, încât se poate dice cu siguranță că frumusețea nu este în obiectul văzută, ci în ochiul care o vede.

Între exprimarea bucuriei și a întristării, între ris și plâns, nu este decât o nuanță; de multe ori chiar nuanța dispăre, căci sentimentul unei mari bucurii este exprimat prin lacrimi, ca și sentimentul unei mari întristări.

Pe figura umană, o singură modificare de linii exprimă un sentiment sau un altul. În bucurie, în ris, liniile horizontale ale ochilor și ale gurei, se ridică; în întristare, în plâns, aceleași linii se cobor.

Frumusețea este dar schimbătoare ca și spiritul, căci ea și spiritul care este viața interioară, frumusețea este viața exterioară.

Dar spiritul nostru, uneori este vesel, scânteiază, alteori este obosit, pare adormit.

Tot astfel frumusețea se manifestă, se pune mult mai lesne la iveală, în unele momente, în unele mișcări, sub oarecare efecte de umbră și de lumină mai norocite.

(Va urmă.)

C. I. STANESCU.

La lucru.

*Eu sunt jurată 'n lume
Pe furcă și undrea,
Căci joc și ris și glume
Nu sunt pe sama mea.*

*De merg în sat . . . la horă,
Eu suflet înoptat,
Par că mi-e moartea soră,
Nu fetele din sat.*

*Pe mine nu me joacă,
Eu le sunt prea de rând,
Și viu de pe la toacă
Me 'ntorc în sat plângând.*

*Da, joc și ris și glume
Nu sunt pe sama mea,
Eu sunt jurată 'n lume
Pe furcă și undrea.*

*Și pare că mi-e frică
De-a dragostei fiori . . .
Așa sunt eu . . . urzică
Crescută printre fiori.*

MARIA CUNȚIANU.

Munca.

Novelă originală.

(Urmare.)

Cu pașii lui mari, o urmăria la distanță de unde putea s'o vadă cât eră de grațioasă și întristătoare cu pasul ei ușor, scăldată de lumină și de soare, cu mijlocul subt și cu sinul ridicat ca de oftat, cu obrajii rumeniți de osteneală și cu ochii schinteițieri. Cu ochiul lui de artist o vedea în lumea lui idealizată și descoperia nouă farmece în ființa aceea enigmatică, care se pretă atât de bine pentru studiile ori căruia artist.

Așa gânditor ajunse în dreptul lor, și trebuia să treacă pe lângă banca pe care ședea ele. Cu toate că nu mai vorbiseră împreună, i se părea că au ramas vecini și aici la distanța mansardelor lor, și se hotărî să le vorbească.

Ea, când îl zărise că vine pe acelaș drum, se trezi din starea ei apatică de vis, sângele i bătea în vâlvătaie pe temple, și punea întrebare minții ei, — dacă în adevăr îl vedea venind, — dacă venia pentru ea, de dorul ei, să se întâlnească?

El liniștit se opri în fața damelor, le salută politicos, dîcînd:

— Cred că n'am nevoie să me prezentez, sîntem vecini, me cheamă Marcu Slăvescu, sînt pictor de meserie; locuim într'aceeaș casă, cu apartamentele la acelaș etaj.

Otilia eră atât de surprinsă că nu șicia ce să răspundă. Bătrâna foarte măgulită cu zimbetul ei veclnic răspunde câteva cuvinte politicoase.

— Sînt prea vesel, continuă el, — vădînd că de asta-dată aji întrebuițat duminăca atât de potrivit,

Credeți-me, domnișoară, o plimbare de duminică restaurează de oboseala întregii săptămâni și dă putere de-a continua lucrul. Nicăiri nu se odihnește ochiul mai bine, decât în priveliștea naturii cu decorul ei de verdeață.

Nu mai putea să evite răspunsul nici ea, cu vocea care i se părea că era străină, duse:

— Te asigur, domnule, că și mie îmi face plăcere, dă inșe lucrezi tot atât de mult ca și mine și eși foarte rar.

— Pentru timpul din urmă trebuie să-ți dau dreptate, că nu mai sânt leneș — adevărul vorbind, am o lucrare grăbită, am să termin un tablou pentru salon, și m'am lăsat pe ciasul din urmă.

Conversațiunea lor începea să se nchege, el îi vorbea așa liniștit, ca la un prielin sau bun camarad.

Se întorceau împreună spre casă, mergând încetisor vorbind mai mult de arta și de meseria lui. Ea mergea răzemată de umbreluță și ascultă de minuțiile pictorilor ce le văduse în patria vecinică a artei — în Italia.

I se părea c'ajunsese repede de tot acasă și se despărțiră luând fiecare aripa casei care conducea la mansardele lor.

Noaptea târziu nu putea s'adoarmă, pentru că ochii lui luminoși i aruncau scânteii, și se pomenia mereu or cât de mult se inecă în rugăciuni, că pe buze i alergă numele lui. Se sbuciumă să gonească gândurile de la el, — zădarnic inșe, trebuia să-și mărturisească cât de mult îl iubiă în dragostea ei târzie. Și cuvântul, îl iubesc, pe care altă dată nu cuteză să-l gândească, îl șoptia mereu în taina nopții, și l-ar fi spus acum tuturor, buciurându-l lunei întregi în sinceritatea momentană, cărora sânt supuși câte-odată sensitivii și nervoșii.

Lucrase în zilele din urmă, peste puterile lui. Terminul pentru prezentarea tabloului era de tot aproape și lucră grăbit. Avea noroc, că or ce linie, or ce coloare aplicată, îi reușia de minune, — pe când altădată nemulțumit ștergea părți întregi din tablouri. O originalitate deosebită se impregnase în toată lucrarea lui în timpul din urmă. De când lucrase așa în fața ei, i se părea că toată lumina ce-i venia, se adună înteu la ea ca ntr'o lupă, și apoi i se varsă lui inviorată și mai puternică. O simfonie întreagă de colori se catifelau, se amestecau și se topiau în tonuri dulci și tandre, prezentând un ansamblu de cea mai perfectă armonie.

Nu șcica că sufletul ei intrase pe neșciute în firea lui întreagă și luă parte acum la lucrarea lui.

Tabloul i reușise de minune, — era gata aproape de termin și mulțumit își contempla opul, — și îndelungat o privia și pe ea, ca și cum de-acolo trebuia să-și ia siguranța retușurilor și umbririlor ce le mai făcea, — ca cele din urmă îndreptări — nu-și da samă că privirile lui i atrăgeau sufletul ei tot mai mult în pânza de paianjen, din care nu se mai putea descălcăia.

Erau încă ciasuri numai care decidea de viitorul acestui pictor talentat. Marcu Slăvescu trăia într'o epocă neliniștită, plină de friguri în agitațiunea minții sale, care se ocupă numai și numai de isbânda posibilă, — ciasuri de neodihnă precursora momentelor decizitoare de viitor.

În fine veni momentul plecării, — Otilia vedea cum se stringe pânza, care fusese întinsă atât amar de vreme la fereastră — vedea dimensiunile mari, nu pu-

tea zări inșe nimic ceea ce reprezintă tabloul, și într'una din diminețile viitoare vădă că fereastra nu se mai deschide, transperantele lăstate, — nu mai avea tovarăș la lucru.

Ei nu-i spusese nimic. Ce era să-i spuă? Nici nu se mai întâlneau cu ele de la ultima excursiune. De negreșit plecase să-și prezente tabloul.

Nu mai avea poftă de lucru, de când nu mai era el în fața ei ca s'o îmbărbăteze, de mult i lipsia fantasia născocitoare, cu care infrumuseță broderiile, — cusătura ei se făcea în mod mecanic, ridică în relief sistematic florile și modelele ce i se tipăreau cu cerneală albastră.

La el era lumină. De cu sară tinerul pictor se intoarse în mansarda lui, — amețit de lauri ce-i culsesese. Tabloul i reușise de minune, făcuse senzațiune generală, — și juriul i oferi premiul. Lumea sta îngrămadită să poată zări tabloul, de care se vorbea atât de mult. Marcu Slăvescu nu-ș credea norocul ce dase peste el, se rușină aproape de laudele ce le-audiă. Pictori renumiți îl felicitau și căutau să-i fie prieteni. Cariera-i era făcută, avea viitor, renume, și bunăstare. Toată lumea aprecia lucrarea lui ca un cap-de-operă.

De acum încolo scăpase de-asupra necasului, era lumea lui, se scuturase de miserie, putea să-și realizeze toate speranțele ce le nutrise de multă vreme. Și se vedea deja instalat în atelierul său propriu, vast și bogat, plin de lumină, de lux, de stoffe bogate orientale, de bibelouri. Cum va lucra de odihnit când va putea copia — nu brațe și picioare sculptate, cum avea acum în camera lui cu aparența de sală de clinică — va avé, și-și va pute plăti de acum încolo modele vii, — femei frumoase.

Modele!

Grav și gânditor, remase nimit modelul — și la cuvântul acesta conștiința începă să-i învalue cu nori seninul de slavă în care se scaldase. Da! avusese model, lucrase după model viu, fără să-i plătească, — furase modelul. Nu avusese oare în tot timpul lucrului său senzațiunea prezenței ei, nunumai în potriva lui așezată la fereastră, dar intim legată și persistentă!

(Finea va urmă.)

MARIA BAIULESCU.

In pacea serii.

*Un aur lin pe dealuri rare
De-al soarelui târziu apus,
Un cânt domol șoptește 'n frunze
Și 'nduioșat aud ca dus...*

*Pe câmp și pe păduri se lasă
Un vâl de ceață lin, ușor;
Ca visuri de copil curate,
Pe cer plutește câte-un nor.*

*In pacea serii recoroase
Me simt ca într'un vis plăcut,
Și tainic sufletu se perde
Pe căi departe în trecut.*

TRAIAN.

GATA DE BAL.

De față cu luna.

Între nori se uită luna palidă, ingrăsurată,
C'o să fie despărțită de-o priveliște-adorată,
De priveliștea iubirei ce ne-alese p'amânduoi;
Căci ne șade-atât de bine în această n'lănțuire
Dulce apropiatoare și de gând, și de simțire,
Că de dragul nostru luna ar tot vré să stea cu noi...

• Uite că s'a dus... dar uite-o, mult iubita noastră lună,
Cum pe după nor se uită de sântem tot împreună,
De ne pare reu de dēnsa, de-o privim, de-o urmărim.
Uite-o, rîde că ne vede sărutându-ne o clipă,
Rîde, crede că vrem noaptea să ne-ascundă sub aripă;
Ce vicleană e de crede că de dēnsa ne' ferim...

Da, așa vorbiam odată, socotind că fericirea
E reală și eternă, când îndemn îi e iubirea.
Nici visam măcar, că 'n lume, sînt și pentru dēnsa nori,
După care ea s'ascunde palidă, desfigurată,
Făr' să mai apară inse, dac' apucă, sfășiată,
Să se ducă dintr'un suflet, subt o ploaie de plînsori...

Și s'a dus, s'a dus iubirea o! vicleană adorată!...
Tu întei pe fugă-ai pus-o și atunci, a mea, tradată,
S'a pornit și ea pe calea cu trist drum, c'un singur drum,
Veți tu inse? Amintirea e un suflet care lasă
Trupul nostru, dar se întoarce deseori la el acasă,
În locașul plin odată, în locașul gol acum!.

Și această amintire mi te-arată zimbitoare,
O! vicleană neuitată și fatală ursitoare
Ce-ai merit, ca după tine, să nu pot să mai iubesc!...
Da, me uit și-acum la luna ce 'ntre nori încet s'ascunde
Și o jale grea m'apasă, și durerea me pătrunde:
Îmi ești dragă, încă dragă, fi'nd că pot să-mi amintesc!

N. RADULESCU-NIGER.

Țiganul de insurat.

— Pentru ce stai tu tot dus pe gânduri măi
Culo? întrebă dada cel bătrân pe danciul seu.

— Pentru că vreau să me insor și nu știu pe
cine să iau, răspuse Cula.

— Ia pe cine poți, că și eu tot așa am făcut!

— Hei! răspuse Cula cu glas trist, ție ți-a fost
ușor, că ai luat pe mama; dar eu trebuie să iau una
streină, nu tot pe ea.

Mama (cătră Nicu, care se întorcea de la examen):
Ei, cum ai făcut examenul?

Nicu: Foarte bine. Profesorul a fost așa de în-
cântat, încât mi-a dis, rîdēnd, să mai dau încă odată
examenul în septembrie.

Tatăl, surprindēnd pe copilul seu fumând: M'ai
vedut pe mine vre-odată, măgarule, fumând când eram
în vērsta ta?!

Între doi amici:

— Când me revolt, nu știu ce fac; bat, strig,
restorn, omor și altele de astea.

— Și te revolți adesea? întrebă prietenul cu mare
grijă.

— Nici odată!

Despre magnetismul vital.

(Fragment din opul „Puterea credinței” încă în manuscris.)

(Urmare.)

Andren Jackson Davis dice în opul seu „Principiile
naturii” fascicolul II pag. 906. 1006, următoarele:
„Spiritele păstrează în sfera lor spirituală tot aceea
formă corporală” și mai departe „fiecare spirit poșede
o radiare sau o atmosferă corporală care e un reflex
precis al curățeniei și al calității sale interne”. Tot a-
ceasta se află și în scriptele lui Cardec și Swedenborg:
„De ceolo et ejus mirabilibus et de inferno” și în al-
te opuri spiritualistice. Fiecare are individualitatea sa
spirituală aparte și o învălțură spirituală sau o atmos-
feră cu totul corespunzătoare individului. Apoi există
tot aceea diversitate, în ființa individualității, precum
o vedem noi aceasta pretutindene în natură, unde nici
un om, nici o creațiune nu seamănă, nu e egală una
cu alta. Așa dară după cum e spiritul mai purificat
sau mai remas îndērēt în înaintare; pătruns de un
nobil stramur sau dominat de pasiuni grosolane; cu
totul astfel corespunzător e și calitatea corpului seu
eteric curat sau necurat. Un fluid curat influințează
binefăcător, tămăduitor și alungă tot ce e necurat, ce
produce boale, expulsându-le ca ceva ce e străin. Atari
fluide influințează după calitatea originii lor, bine sau
stricacios. (Aci e și cheia pentru priceperea magiei
„albe” și a magiei „negre” din timpurile de mai ina-
inte.)

Cine n'a avut ocaziune în viața sa să facă espe-
rință, cât de diferit influințează asupra noastră apro-
pierea feluritelor persoane, sau să observe influința care
produce numai prezența oareș-cărora persoane, sau să
asupra unora, ci și asupra mai multor persoane, și
cătră unii oameni ne simțim deja la prima vedere de
tot atrași. Ei deșteaptă în noi toată încrederea; noi
simțim, că noi l-am pute deschide, fără a precumpeni,
toată inima noastră, că ei ne pricep, și noi simțim
plăcerea de atingerea noastră spirituală cu ei. În scurt
noi ne aflăm de tot bine în prezența lor, pentru că
societatea lor influințează nobilitând, îmbunătățind. Din
contră, sînt persoane, ale căror prezență exercită o in-
fluință de tot contrară, chiar obositoare asupra dispo-
zițiunii celor ce vin în atingere cu ei, ba chiar pro-
duc desarmării și disonanță între olaltă, — negreșit,
zace ceva în ei ce face insuportabil prezența lor. O a-
tare influințare deosebită e o revērsare nemijlocită mag-
netică de calități cu totul contrarie, unul influințează
atrăgător și simpatice, celalalt repulsiv și antipatic. —
Goethe poetul german istoriseșce (la Eckermann „Dis-
cursuri cu Goethe” part. III) că el a cunoscut pe un
om, care eră în stare, fără să vorbească singur ver un
cuvēnt, simplu numai prin influința prezenței sale să
facă, ca o societate întreagă, în petrecerea cea mai ani-
mată, să amuțească de-odată ca pitecul; el provocă la
cei prezenți o dispozițiune atât de neplăcută, încât toți
se simțiau apesași și turmentați.

Visionarul american A. J. Davis dice în opul seu
„Medicul” — „fiecare suflet omenesc e încungiurat cu
o atmosferă mai mult sau mai puțin curată și influin-
țatoare. Această atmosferă e o emanațiune din individi”
— Din acea cauză „va exercită sufletul o înriurire fa-
vorabilă sau nefavorabilă asupra indivizilor apropiați”.
Caractere mai înalte și ideale au exercitat și eser-
citează asupra impresiunii lor o influință puternică.
Puterea personalității lui Pytagoras eră fermecătoare,

farmecul și dignitatea ființei sale întregi eră ceva răpitor. Și Socrate influențează chiar de-adreptul magic, nobilitând asupra simțurilor și asupra progresului spiritual ale amicilor și ale discipulilor sei. În opul lui Plato „Theages“ unde el (Socrate) se exprimă singur foarte clar despre geniul seu, ce i-a fost trimis din copilăria sa destinul divin, care geniul îl feri totdeauna, pe el și pe oamenii sei de pericole, și se exprimă în el ca o voce admonitoare, înse care nici odată nu l-a sfătuit, istorisește Socrate că puterea acestui semn divin eră de o mare însemnătate și pentru aceea, cari stăteau în o relațiune mai aproape cu el: „La mulți li e greu“, dăce le „și acestora le-ar fi cu neputință să tragă oareș-care folos din realitiunea lor cu mine, așa că și mie nu-mi e cu puțință de a sta în relațiune cu ei. Mulți iarăș, de și nu le împiedică nimică de a se atașă de mine, totuș ei nu au nici un folos din aceea, dacă o și fac. Căroră le vine înse în relațiunea lor cu mine în ajutor puterea acestui semn divin, aceștia sânt aceia pe cari tu (Theages) le cunoști deja. Aceștia fac adevărată degrabă progrese mari, înse și din aceștia au iarăș numai unii un folos durabil. Mulți iarăș fac, pe cât sânt ei cu mine, progrese admirabile, când înse se depărtează de mine, nu sânt iarăș cu nimic mai buni decât fiecare altul. Aceasta i s'a întâmplat odată lui Aristide fiul lui Lisimachos. El se acătase de mine și înaintase în scuit timp foarte mult. După aceea avu el să facă serviciu militar și plecă pe mare la marină. Și când se întoarse înapoi, îmi dăse el: „Cu mine se întâmplă ceva cu totul straniu, Socrate! Înainte de ce am plecat pe corăbii în serviciul meu militar, eram în stare să me las cu fiecare om în un discurs cum se cade, și nu me arătasesem mai reu în vorbă decât fiecare altul, astfel că eu căutai relațiuni și cu oamenii cei mai culți. Acuma înse din contră, eu me dau la o parte și încungiur astăzi pe tot acela despre care înțeleg că e învățat încâtva, așa de mult me rușinez de înșirămintă mea proprie“. — Părăsitu-te-a această pușcăriușă întrebai. — pe loc sau numai succesiv? — Succesiv, răspunse el. — Când înse ai perdut-o încă, ai posedat-o poate numai pentru că ai fi învățat ceva de la mine, sau cum, în ce mod ai posedat-o? — Eu îți voi dăce, Socrate, — dăse el; — de și sună căm de necredut, eu jur la dăci, că totuș e adevărat. De la tine nu am învățat eu nici odată ceva, precum o știi tu și singur. Eu facui înse progrese când eram la tine, când eram fie numai în o casă cu tine, și mai mult încă când eram în tot aceeaș cameră cu tine. Și precum îmi pare, decâte-ori eram eu cu tine în aceeaș cameră, și mai mult încă, când totodată te și priviam, dacă te și uitai tu în altă parte. Înse un mult mai mult și mai rapid înaintam, când ședeam de tot aproape de tine, când me țineam de tine și te atingeam. Acuma toată aceea fericire a perit. — Tot așa dă Theages și cu tine în relațiunea ta cu mine. De va voi bunul Dumnezeu și tu te vei îndreptă mult și degrabă, de nu, — nu.

Din aceste exemple se va cunoaște că înșirămintă spirituală nemijlocită a unei personalități nobile, și atingerea cu atmosfera ei spirituală, are o însemnătate înaltă pentru dezvoltarea și nobilitarea celor ce vin în atingere cu acestea personalități, dacă aceștia li sânt simpatice, și că aceasta influențare nobilitandă asupra altora poate să fie mare. Ființe spirituale mai înalte capătă prin un atare fluid curat ce înconjoară spiritul lor o influență chiar nemărginită peste natură, vocilor curate le stau la dispozițiune elementele necesare

care influențează binefăcător asupra corpului și a spiritului, le stau la dispozițiune și puterile spirituale ale universului. De aici se esplică puterea pătundătoare a lui Isus, a acestei ființe sublime ce-ș trage originea sa din regiuni și sfere mai înalte, cu totul armonice concordante între creator și creațiune, de aicea puterea sa dominătoare peste natură. Isus influență din abundență puterii sale morale; prin cunoștința spiritului universal, ale legilor lumii, și prin facultățile sale mai înalte, pentru el normale proprie spiritului seu, reproduce el acele speranțe cari sânt cunoscute sub numirea de „minunile sale“. Astfel aceste minuni nu sânt de fel contraoperătoare sau ceva contrare legilor universale, adevărat ceva imposibile, ci ele se basează, ca toate celelalte existențe și aparințe, pe legi eterne neschimbate ale universului; înse ele sânt aparinți normale ale unei existenți mai înalte, pentru pământul nostru înse, sânt ele aparințe supranaturale așa dăcând supratereștre adevărat peste sfera înțelegerii omului — corp, = a omului — materie. Noi consimțim cu Passavant care la finea cărții sale „Cercetări asupra magnetismului vital și asupra visiunei“ dăce: „Minunea e o pătrundere a unei existențe mai înalte în ordinea lumii temporale, dar tocmai pentru aceea trecătoare. Pentru aceasta ordine e aceea pătrundere un act supranatural, înse pentru o ordine mai înaltă unde spiritul dominează pedepplin natura, este aceasta cu totul natural, cu totul normal“.

Acî sânt de a se numără și așa numitele tămăduiri miraculoase, și mediele tămăduitoare, cu tămăduirile lor admirabile, care medie sânt cu părere de reu atât de rare, și care tămăduiri se basează încă pe legi de tot naturale, numai că sânt ele pentru ordinea lumii noastre, aparințe neobișnuite, abnormale. Aceasta medie tămăduitoare (cine voiește să fie informat despre ființa mediumismului, despre feluritele specii de mediumitate, aceltuia îi recomandăm opul lui Kardec: „Le livre des Mediums par Allan Kardec“ de vândare la Oswald Mutze în Lipsca) sânt încă magnetisori, dar nu independenți, ci precum dăce cuvântul „medium“ mijlocitori și transmisori ai fluidelor tămăduitoare care fluide le primesc ei din afară din existențe spirituale ale ființelor mai înalte. În aceea constă diferența între magnetisor și între mediul tămăduitor. Primul întrebunțează puterea sa fluidă proprie, din care causă devine el obosit, ultimul primește fluidul tămăduitor de la piritele desțelenite, limpedite, cu o oareș-care participare neînsemnată a fluidului seu propriu, din care causă nu simțește nici o oboseală.

Tămăduirea prin magnetismul vital, e un lucru de tot vechiu. Pythagoras a tămăduit bolnavi, transpunându-le prin musică și cântare în o situațiune inspirătoare. Porphirius dăce despre el: „Pe cei corporali bolnavi îi tămăduia, pe cei spiritual debili decăduți îi consolă când cu cântare și magie, când cu musica, pentru că el eră cântăreț, cunoșcea cântece descântătoare și de exorcizare, și când cântă el peste ei, doiniau ei sănătoși; tot așa făcea el să se uite durerea și tristețea, liniștea mania, și nimicise toate pasiunile. (S. Ed. Baltzer. Pythagoras, înțeleptul din Samos pag. 129.) Prin punerea mânilor tămăduiau deja preoții chaldeici, și Brahamanii indieni. Apolonius din Tiana tămăduise chiori, șchiopi, și alți bolnavi cuprinși de felurite defecte, le trezi chiar și din moarte părută. (Philostratos „Viața lui Apolonius din Tiana“.)

(Va urmă.)

ISIDOR IȘIAN.

Biseban-ul.

— De M. Jókay. —

Bisebani se numesc surdomuții sultanului. Procederea de a dobândi surdomuți, e foarte simplă, cu ea se ocupă în Golconda câteva sute de oameni. De la oamenii săraci, cari au mulți copii, câștigă ei de aceea, cumpărându-i după calitate pentru 10—20 rupie pe unul până când sunt copiii de un an de mari și încă nu pot vorbi. Apoi le varsă în urechi o fluiditate caustică pregătită din plante otrăvitoare, prin care devin copiii deseversit surdi.

Doze treimi din acești vermi miseri pier sub aceasta operațiune, și de aceea partea remasă în viață în timpul dezvoltării e foarte scumpă și are preț mare.

După ce creatura miserabilă s-a pierdut auzul, ea nu poate învăța a vorbi, și rămâne surdă, și după ce e surdă și mută, așa-i de tot străină în lumea în care trăiește, și nu poate în interiorul ei numi pe nici unul din obiectele, pe care le vede în jurul ei.

Ea e un om, la care-i lipsește sufletul. Acești oameni fără suflet formează în seara un articol foarte căutat. Ei se află tot într-una pe lângă sultan, ei au intrare în celea mai secrete cabinete, ei păzesc hărțile lui celea mai prețioase, și sunt în apropierea lui, când se consultă cu staturile imperiului. Neauzând ei, ce vorbesc alții, nu au idee de însemnătatea vorbelor, ei nu pricep, ce dic literile incolăcite, care se scriu înaintea ochilor lor; în mintea lor lipsește ideea corespunzătoare a vorbei scrise, și ei nu pot vorbi cu nimenea despre aceea, ce vădura ochii lor. Aceștia sunt miserabilii biseban-i.

Dar de aceea ei umblă îmbrăcați în mătăasă și purpur, poartă pe lângă brâu salbe de mărgăritar, mănâncă din blidele aduse de pe masa sultanului, și se bucură peste tot de înaltă grație — asemenea moimelor și papagaielor, pe care le țin domnii cei mari în cabinetele lor ca jucării.

Acestor figuri omenesci jefuite de sufletele lor nu se dă nici o instrucțiune, de care ar avea trebuință un suflet omenesc. A sta pază, a nu se mișcă din loc, a duce un obiect pus în mână la un loc desemnat, a

tăia cu ascuțitul unui știl unghiile sultanului și a-i pune în rând bun turbanul, — acestea sunt toate afacerile, la care i deprind pe ei, asemenea precum se obișnuiește a dedă pe un câne, spre a fi în stare de a aporță și de a aduce obiectele lui aruncate la stăpânul seu.

Sultanul Mustafa al treilea avea încă ca principe de coroană un biseban favorit, care era mai blând și mai demn de compătimire decât ceilalți, și el a trimis surorii sale, frumoasei Saliha, prin acest biseban de multe ori vre-o câțiva dudaimi (crastaveți), cari au ajuns în grădina sultanului prin aceea un renume trist, pentru că neaflând sultanul odată un crastavete dudaim copt la locul seu, și nevrând izoglanii trași la răspundere a mărturisii, că cine l-a mâncat în ascuns, a lăsat sultanul a se spinteca pântecule la șapte izoglanii. Din norocire s'a aflat crastavetele în rânza al șeptelui, de altcum ar fi ajuns pe toate șapte sutele de izoglanii aceeaș soarte.

Saliha cea frumoasă a fost o făptură bună la inimă; ea vedea ce tiner blând și preținos este tinerul biseban al fratelui ei, și-l compătimită din toată inima; și nu fle posibil să restitui batăr o parte din sufletul seu?

Dacă i-ar învăța eineva ordinul literilor, și apoi i-ar arăta lui un obiect cunoscut, a căruia nume ar trebui el să-l compună din litere, așa poate va pute el succesive învăța a cunoaște toată lumea. Așa se gândia Saliha și a făcut probă. Jucul îi putea da ei în eterna uniformitate a serailului numai o

IUBIREA SURORILOR. (După tabloul lui L. Hardicour.)

distracțiune plăcută; doară noi am auzit de multe ori, că arestații judecați la o pedeapsă de prinsoare lungă, au învățat pe paingini și pe cloșani a jucă și a servi, și în cât ar fi închisoarea serailului mai plăcută decât valorile unei fortărețe, și pentru ce să nu fie un surdomut tocmai așa gata de a învăța ceva, ca și un paingin ori un cloșan?

Indată după primele încercări a fost Saliha surprinsă de priceperea genială a bisebanului.

După ce i s'a arătat ceva numai odată, el a priceput toate la prima privire a putut el decopia fiecare literă pe pământ, și ce i s'a propus lui odată, aceea nu a uitat-o nici de cum. Succesul așintirei prime a impintenat pe Saliha la alte încercări. Cum,

dacă am pute și vorbi cu bisebanul? Da, și încă așa a vorbi, ca alteineva să nu observe, — cu mâinile. Mâna omului are cinci degete, a căror stringere la olaltă și întindere, dau cel puțin atâtea variațiuni, câte litere are alfabetul. Așa cu o unică mișcare a mâinei se pot scrie vorbe întregi, pe care numai acela le pricepe, care cunoaște semnele secrete.

Jocul a reușit surprindător de bine. În timp scurt ș-a însușit bisebanul limba mută, și asta făcând Salinei cea mai mare plăcere, dacă-l putea ea întrebă pe el despre trebi, de care-i părea fratelui ei, că acelea nu pot fi la nime cunoscute. Ea zădăria pe Mustafa cu științele ei, și susținea a fi speriat toate acestea secrete, ce-l privesc pe el, cu ajutorul tabelor cabalistiche, cu putere magică.

Cine putea avea prepus pe biseban? El a fost doară surd și mut!

Într'aceea a ajuns principele de coroană Mustafa după moartea tatălui seu pe tron, și în locul deșuchiatelor nebunii de tinerețe, au intrat ingrigirile pentru susținerea imperiului.

Încă atunci se clătina periculosul imperiu turcesc din toate temeliile sale, pe când inimizii lui giur impregiur au devenit tari și puternici.

Atunci poședea imperiul osman un bărbat mare, Raghîb pașa, a cărui mână tare a mai susținut încă pe un timp tronul putred. El a fost, care a cucerit pe principii rebeli ai Egiptului, și i-a adstrins la supunere și credință sub sceptrul padișahului.

Raghîb pașa n'a fost numai un erou pe câmpul bătăliei, ci și un poet renumit, și cel mai mare literat al națiunii sale, pe care literații următori îl numiau ca bărbat de stat: „Capul înțelepților“, ca literat: „Principele poezilor Rumeliei“, în al cărui op uriaș: „Corabia științei“ — sunt adunate toate tesaurile, pe care poezii orientului le-au lăsat imprăștiate în toate pustietățile și oazele.

El a fundat biblioteca pompoasă, numită după numele seu, și Madresa bogată, destinată pentru științele mai înalte, cum și Irmaretul, ca punct de adunare pentru tinerimea săracă, dar setoasă după știință.

Acolo sta, în mijlocul tuturor acestor colonne memorative, lângă fântâna săritoare ploșcăitoare, Turbach-ul, care infrumusețează groapa nemuritorului fondator.

Totuș de ce vorbim noi de moarte și nemurire, că Raghîb pașa trăiește încă, noi relaționăm din acest timp, când domnia sultanul Mustafa, când eră fața frumoasei Saliha încă așa de vioie, ca floarea cu stamine: totuș care se desface dimineața înainte de a primi sărutarea soarelui.

Sultanul Mustafa nu știu, cum să remunereze mai strălucit pe Raghîb pașa, decât că i-a cinstit mâna sa cu sărăciile sale.

Spre a caracterisă pe Raghîb pașa corespunzător adevărului, ajunge amintirea simplei fapte, că el a fost de 69 ani de bătrân, când a luat pe Saliha de soție, și această totuș cu o așa iubire s'a alipit de el, de a nebunii, când a murit bărbatul ei.

Dară eu iară vorbesc de moarte, până când Raghîb pașa încă trăiește și guvernează, — inse nu numai asupra Osmanilor, ci și asupra domnitorului acelorora, a padișahului, a cărui inimă ș-a făcut-o deseversit de a sa, și adevărat prin aceea, că el îi gâci și gândurile sale.

Acestea vorbe se pot înțelege literalmente.

(Finea va urmă.)

I. POP RETEGANUL.

Poesii populare.

Din munții apuseni.

Maică, măiculeana mea!
Cu picior m'ai legănat,
Cu gura m'ai blăstemat.
Dumneșeu te-o ascultat;
Cu blăstēm maică de foc,
Ca să n'am maică noroc,
Nici aici nici în alt loc.
Maică măiculeana mea!
Îa norocul de la tine,
Că mi l-o mănecat un căne.

Pe rîtuțu Têrnavei.
Fetița 'nalbeșce pânza,
Cât o 'nalbiă, ș-o izbiă.
Drăguțu și-l blăstēmă:
— Bade badișorul meu.
Lovească-te șeu pe tine,
Noue holi, noue lângori,
Noue rënduri de friguri,
Da mai mu't să nu te ție,
Din culesu cănepii,
Până 'n ruptu căneșii.

Me dusei la Lipova,
La mândra la vèduva,
Legaiu murgu la fereastă,
Dădui bună sara 'n casă.
Mândra puse cina 'n masă,
Eu cinai și mai remase.
Mândra prinse-a me muștră,
C'am mai cinat undeva,
Eu me juraiu și nu prea,
Că șcieam c'a fost așa.
— De sînt mândră vinovat,
Să me ușce Dumneșeu,
Ca frunza curechiului,
În postu Sîn-Petrului,
La gura izvorului;
De ești mândră vinovată,
Să piei mândră spenzurată,
De vèrfuțui nucului,
Cu funia junincului.
De sînt mândră vinoat,
Să pier mândră spenzurat,
În vèrfuțul cimbrului,
Cu funia pacanjului.
De ești mândră vinovată,
Te 'nverșească Dumneșeu,
Ca frunza bujorului,
În postu Crăciunului,
La gura cuptorului.
De sînt mândră vinoat,
Me topească Dumneșeu,
Ca sèu hâl de berbec,
Dacă-l bagi în apă rece;
De ești mândră vinovată,
Te sleiască Dumneșeu,
Ca și sèu hâl de oaie,
Când e pe foc în tigae.

Culese de:

ELISEU M. CÂMPEAN.

Mărgăritar...

Îl aflasem în colbul din drum. Bietul mărgăritar! Cum lucia de frumos cu toate că era înecat de praf, se vede că îl călcase cineva. După ce-l ridicai și îl ștersei, îl rugai să-mi spună cum a ajuns în colb; mi se părea că suferă drăguțul, simțiam cum îmi tremură în mână.

— Îți mulțămesc, — începui la o vreme. Dacă nu viniai, m'ar fi zdrobit de sigur vr'un car, sau vr'un trecător. Și ar fi păcat să mor așa de curând.

— Dar cine ești tu?

— Eu sunt iubirea. Vei ști că iubirea e mărgăritarul inimii; ei bine, eu sunt un astfel de mărgăritar. Cât de bine-mi era până eram și eu în inima în care m'am născut și cât de grea mi-e viața de când m'am despărțit de ea ca să ajung în mâni străine, cari me perdură.

Mărgăritarul oftă încât mi se făcu milă, apoi își începui povestea:

— Așa de liber și de fericit era el odată — acasă. Bucuriile de toate zilele erau ale lui mai întei, precum dai unui copil resfătat tot ce ai mai drag. Trecea senin și ridător peste toate și împărția cu ori și cine clipile cu bucurie. Era ca un vis, ca o vrajă a vieții care tresăria ușor din când în când la vederea unui profil drăguț de copilă. Da, era fericit, și tot așa de fericit era Ionel, că îl avea.

Dar atunci... a trebuit să înțelească pe Maria, și tresărirea ușoară a mea povestii o sguduitură puternică, care avea să me rumpă din inimă și să me dea pradă în mâinile unei femei. Și Ionel m'a dat, n'o să uit nici odată clipa aceea, a fost un amestec de bucurie, și de o frică nehotărâtă, că oare ce se va alege din mine? Vedeam ochii frumoși și căprui ai Mariei, surisul dulce și turburător de minte, toată făptura ei fermecătoare — dar cine-mi spunea mie că ea e mai puțin femeie ca altele? Cine me asigură că surisul ei va dura mai mult ca o clipă, că ochii ei îmi vor lumina numai mie? Când ea me privește dornic din curiozitate femeiască numai, și inima ei poate e de peatră ca a celorlalți! Pentru aceea m'a durut momentul despărțirii; părăsiam o inimă cunoscută și bună, ca să merg în alta necunoscută, unde e întrebare dacă va fi loc și pentru mine.

Dar Ionel m'a dat fără șovăire și fără regret. Frumoasa femeie suridea, jucându-se cu mine ca cu un adevărat mărgăritar. Me ducea la gură, me apăsă de față și aprinsă me îngropă în păr și odată m'a ascuns în sân. Era așa de cald acolo, cât uitai p'o clipă instrăinarea mea.

Sara m'a pus sub pernă, era să me năbușesc, dar me simțiam totuși bine. Aușieam respirația regulată a Mariei, știeam că aproape de tot doarme un cap frumos, care visează despre mine. Atunci cercai să-i pătrund în inimă, remăsei înse uimit de ce aflai acolo; mulțime de haine și mătăsurii în miniatură, pălării noue, dantele, pudră, oglinzi, tot în miniatură. Dacă

femeile își umplu inima numai cu nimicuri de aceste, nu-i mirare dacă pentru dragoste nu le mai rămân loc.

Un singur obiect am aflat să-mi placă: o cruce mică de aur, ce atârna de un șnur tricolor. Am lăsat inima în pace și m'am dus iarăș la locul meu. Apoi dimineața cu ce gingășie m'a trezit din somn, îmi spunea cuvinte iubitoare și ciasuri întregi se jucă cu mine ca cu un juvaer scump.

Mai târziu me luă la plimbare cu ea. Incepeam a ave încredere în ea, cine știe, poate sunt și femei cari știu iubi?!

Me ținea în mână; un suris ușor îi lumina fața, și ea șopti visătoare „O, cât îmi ești de drag!“

I drag? Cine? Cum? Dacă acel „cineva“ nu aș fi eu?!

Aș fi vorbit, dar îmi era necaz; aș fi plâns, dar îmi era rușine. Vedeam că sunt o unealtă fără putere în mâna unei femei, o jucărie pe care o dă de pământ copilul îndată ce s'a urit de ea.

Cât de reu a făcut Ionel că m'a dat el!

Maria me puse în busunar, era așa de reu acolo; o balistă, câteva hârtii mototolite și niște mânuși parfumate. Me pusei să scotolesc toate, și... de-odată simțesc că alunec. Busunarul era spart și eu observai asta numai prea târziu, când cădeam printre încrețiturile rochiei. Zadarnic cercai să strig, foșnirea rochiilor îmi acoperi glasul și după o cădere scurtă me aflam jos — în pulvere.

Credeam c'o să vină când va afla că m'a pierdut, dar n'a mai venit să me reieie. Și eu stam prăpădit în voia vântului, care me umplea de colb, și în a trecătorilor, cari me puteau călca în toată clipa.

Apoi să mai crezi?!

O, de m'aș mai pute rentoarce vr'odată la Ionel, i-aș spune să nu me mai deie nici odată vr'unei femei. Pentru ele dragostea nu e dragoste, ci o clipă de plăcere, un suris care vine cu momentul și dispate tot cu momentul — ca să vină altul. I-aș spune că nu e în lume nici o femeie deamă de dragoste... dar nici una!

Și dumitale — încheiă mărgăritarul — îți sfătuiesc să te ferești în totdeauna de ochii frumoși ai femeilor, ei ts reci și fără milă. Auți, fără milă!...

— Ei bine, micuțule, eu îi cunosc pe amândoi și o să te duc la care vei voi.

— Și p; Maria?

— Și!

Mărgăritarul tremură ușor ca de-o surprinsă, și din galbin ce era se făcu d'odată roșu.

Apoi cu hotărârea extremă a unui criminalist, care descopere totul, se rugă rușinos, drăgălaș de rușinos:

— Du-me la Maria!

SIMIN.

In casurile cele mai extreme ale iubirii și în problemele cele mai întunecoase ale moralei, trebuie să ai în vedere două precepte: să nu minți nici odată și nici odată să nu cauzezi dureri.

Dacă voiești ca un lucru să fie secret, nu-l spune; dacă voiești să nu-l știe nimeni, nu-l face.

Sentimentul nu e nici odată condus de rațiune; omul care în viața sa n'a făcut decât fapte raționabile, n'a avut sentiment.

C. I. Stăncescu.

— La portretul de pe pagina primă. —

Un bărbat care ș-a pus toată viața în serviciul artelor naționale. Serviciul acesta se manifestează: de pe catedra de profesor-director al școlii de bele-arte din București, de pe tribuna de conferențiar al Ateneului și prin stăruința ce desvoaltă ca membru în comitetul Teatrului Național.

Ca profesor-director este un model de activitate, nu lipsește nici odată de la școală și ținde a o ține la nivel modern;

Ca conferențiar a stăruit mult pentru vulgarizarea artelor frumoase în România;

Ca membru în comitetul Teatrului Național ș-a legat numele cu istoria acestui teatru.

Sunt trei-deci de ani, de când face parte din acest comitet, îndeplinind de câțiva ani și sarcina de vice-director și purtând odată și titlul de director general. De atunci și până acum îl vedem totdeauna lucrând pentru ridicarea artei dramatice române.

S'a născut în București la 20 octombrie 1837. Făcându-și studiile de liceu, a urmat doi ani de zile cursul facultății de drept, studiând totodată și pictura la Tătărescu. Simțind mai mare îndemn pentru arte, a întrerupt studiile la facultate și la 1857, obținând o bursă, s'a dus la Paris, unde a studiat șapte ani de zile, trimițând în fiecare an lucrări de ale sale pentru colecțiunea muzeului din capitala României.

Intorcându-se acasă, a fost numit profesor de istoria artelor și de estetică la școala de bele-arte, catedră ce ține și azi, îndeplinind și funcțiunea de director.

Nu peste mult a fost numit și membru în comitetul Teatrului Național, funcțiune ce ocupă și astăzi cu cea mai mare sîrguință.

A luat parte la toate mișcările artistice din România și a fost unul din fundatorii Ateneului; a lucrat la organizarea expozițiilor române din Viena și de la Paris și a prezidat mai multe expoziții artistice la București.

Ca pictor s'a distins prin tabloul său „Moartea lui Lăpușeanu” care se află în muzeul din București, precum și prin o mulțime de portrete, dintre cari amintim pe ale artiștilor români cari se află în galeria de sus a Teatrului Național.

Ca scriitor are la activul său două piese originale, care s'au jucat prin anii cinci-deci și mai multe traduceri; precum și conferințele ținute la Ateneu. Din aceste „Biblioteca pentru toți” a publicat anul trecut (nr. 71) o culegere, din care scoatem și noi frumoasă și instructivă lucrare „Ce este frumusețea” din capul foii noastre; tot de acolo împrumutăm și datele biografice.

Gata de bal. Sesonul mult dorit al balurilor, Carnavalul a sosit. Câte inimi palpită mai ferbinte, câte speranțe se apropie de pragul realizării! Balul! Este un cuvânt mai fermecător pentru o inimă tineră, decât acesta! Ilustrațiunea noastră înfățișează un moment fericit ce inspiră balul. Tinera damă, gata de bal, privește pentru cea din urmă în oglindă să vadă dacă e destul de frumoasă. Și până când ochii ei se desfășează în ceea ce ved, cugetele-i zboară înainte pe parchetul salei; vede luciul, pompa, strălucirea și este atât de fericită! Încă un minut. O, cea din urmă privire în oglindă. Și iute la trăsură!

Iubirea surorilor. O simțire mai caldă nu se poate decât iubirea surorilor mici. Câtă dragoste sinceră, toată se exprimă prin îmbrățișarea lor! Gurele tac, numai sărutările tălcuesc nemărginita fericire. Pictorul a eternizat tocmai un astfel de moment.

LITERATURĂ ȘI ARTE.

Știri literare și științifice. *Dna Aristița Romanescu*, distinsa artistă a Teatrului Național din București, a primit din partea reginei Elisabeta a României, o prea frumoasă brațară cu briliante și smaragde. ca dar pentru anul nou. — *Dr. Petru Syrcu*, profesor de limba și literatura română la universitatea din Petersburg, a fost trimis de Academia rusească de științe în România, Transilvania și Banat, ca să studieze diferite documente și manuscrise slave. — *Mitropolitul-primat Iosif Gheorghian* al României a dat sub tipar „Istoria Bisericească” tradusă din franțuzește. — *Dșoara Lucila Chițu* din Craiova a publicat în *diarul „Moniteur Universel”* din Paris un studiu asupra literaturii române mai noue; studiul acesta a apărut și în ediție separată la Craiova; autoarea se ocupă numai de câteva stele mai mari ale literaturii noastre.

Academia Română a ținut vineri la 11/22 ianuarie ședință publică. Cu asta ocaziune s'au făcut următoarele comunicări. *Dr. N. Ionescu*: Notiță despre lucrarea istorică din colecțiunea „Istoria națiunilor asupra României” de *William Millers*; *dr. V. A. Urechii*: „Cultura și școala între 1812—1821”.

O nouă compoziție de dr. Vidu. Talentatul nostru componist popular, ale cărui compoziții ușoare și plăcute poporul nostru le cântă cu plăcere, a scos de curând la lumină o lucrare nouă: „Liturgia sf. Ioan Chrisostom”, compusă în terzet pentru școlari. În prefață, autorul ne spune că transpusă într'o tonalitate de un grad sau două mai sus (f dur sau g dur) — aceasta liturgie se va putea cânta și de voci bărbătești. Nedisponând de tenori cu regiuni mai înalte, ea poate fi cântată și în tonalitatea dată aici. Caetul tipărit la Lipsca frumos și pe hârtie trainică, costă 3 fl. De vânzare la autorul în Lugoș.

Zori de ziuă e titlul unui volum de poezii publicat la București de *dr. Dumitru D. Danielopolu*. Poeziile au fost scrise în anii 1894—96, prin urmare autorul e încă om tiner. Prețul 2 lei. Drept specimen reproducem una din cele mai scurte:

Mormânt de poet.

O cruce înfipă în pământ
Sub poalele verzi de brădet,
Prin ramuri un cântec de vânt,
Așă-i un mormânt de poet...

Pe cruce nu-i scris un cuvânt,
Și nimeni o floare n'aduce
Părăginiii lui de mormânt,
Doar viforului plânge pe cruce...

Și iarna pe putredul lemn
S'așterne zăpada incet,
Ștergându-i și ultimul semn
Remas pe-un mormânt de poet.

Reviste și jlaro. „*Foia Pedagogică*“ e titlul unei reviste pedagogice, care a început să apară la Sibiu ca supliment al „Telegrafului Român“ de două ori pe lună. Redactor e dl dr. D. P. Barcianu, colaboratori dnii D. Comșa, dr. P. Span și dr. I. Stoaia. — „*Romaenische Correspondenz*“ se va numi o nouă gazetă politică la București, menită a informa lumea germană despre Români.

GE NOU?

Hymen. *Di Romul Nestor*, fost profesor de teologie în Arad, iar acuma ales preot în Cenad, s'a cununat cu dsoara Veturia Crișan, fiica dlui T. Crișan, notar în Seleuș, comitatul Arad. — *Di Patriciu Pinter*, absolvent de teologie și învățător în Sighișoara, s'a logodit cu dsoara Eugenia Maria Mircea, fiica preotului I. Mircea din Cața, Transilvania. — *Di Augustin Măndruș*, absolvent de teologie și dsoara Regina Szabo se vor cununa la 4 februarie n. în Arghihat. — *Di Antoniu Stefanovici*, notar în Constanța lângă B. Comloș, s'a logodit cu dsoara Adriana Bel, fiica dlui N. Bel funcționar în pensiune la Arad.

Serată dansantă la palatul de la Cotroceni. Joi la 9:21 ianuarie a fost prima serată dansantă la palatul de la Cotroceni, reședința principelui moștenitor Ferdinand al României. Regele și regina, însoțiți de suitele lor civilă și militară, au sosit la orele 10 și au fost întâmpinați de principele Ferdinand și de principesa Maria; de miniștri cu doamnele lor, de înalți demnitari ai statului. Invitații erau în număr de mai bine de 300. De oară-ce era primul bal dat la Palatul de la Cotroceni, regele a dansat „Lancierii“ cu principesa Maria; în careul regelui au luat parte dl G. Filipescu, fost mare șef al Curții regale, cu contesa Lalaing, soția ministrului Belgiei; dl Mișu Ferechidi cu dna Butculescu și br. Aerenthal, ministrul Austro-Ungariei, cu dna C. Boerescu. Regele și regina s'au retras din bal la ora 1 și jumătate, întorcându-se la Palatul regal. Dansurile s'au continuat apoi cu multă animație până la orele 5 dimineața.

Balul reunitii femeilor române din Blaș, la 23 ianuarie n., a reușit foarte bine și a ținut până dimineața la 5. Au luat parte doamnele Aurelia Solomon, Ida Csato, Camila Pop, Cornelia Deac, Silvia Domșa, Valeria Uilăcan, Rosa Solomon, Emilia Domșa, Virginia Chefan, Elena Trifan, Flavia Radu, Livia Domșa, Susana Câmpian, Bian, Radeș și dsoarele Elena Csato, Virginia Solomon, Emilia Solomon, Valeria Uilăcan, Melania Brândușan, Veturia Bontescu, Georgina Bueșa, surorile Maior, Elena Nistor, Valeria Buda, Mariți Rogozan, Eva Popa, Leontina Măcelariu, Clementina Câmpian, Ecaterina Bogdan, Victoria Rațiu, Ersilia Beloane și altele.

Petroarea tinerimei române din Oradea-mare, care se va țină marți în 2 februarie n. în sala cea mare a otelului „Vulturul negru“, are să reușească foarte bine. Programul variază și bogat al concertului, după cum aflăm, s'a mai înmulțit; iar repetițiile din piesa „Peatra din casă“ de V. Alexandri au dat rezultatul cel mai bun. Se speră că publicul va sprigini cu căldura și anul acesta stăruințele tinerimei d'a

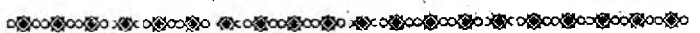
produce o mișcare în viața socială română destul de amorțită în părțile acestea.

Jubileul „Albinei“. Anul acesta se implinise 25 de ani de la înființarea institutului de credit și economii „Albina“ din Sibiu. Direcțiunea va serba acest jubileu, cu ocaziunea adunării generale din martie viitor. *Di Nicolae Petru-Petrescu*, casar-adjunct la filiala din Brașov, cel mai vechiu funcționar al institutului a primit însărcinarea d'a scrie istoricul aceluia. Se va face și un album, care va conține portretele persoanelor din fruntea „Albinei“.

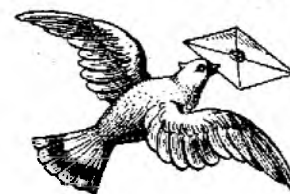
Doctori noi. *Di Petru Fabian*, profesor de teologie în Gherla, a fost promovată în Budapeșta la gradul de doctor în teologie. — *Di Antoniu Csighy*, profesor la gimnaziul din Beiuș, a fost promovată tot acolo la gradul de doctor în filosofie. — *Di Teodor Sbăreca* a fost promovată la universitatea din Cluș la gradul de doctor în medicină. — *Di Romul Dobo* a obținut tot acolo aceeași diplomă. — *Di Clemente Barbu* se va promova tot la Cluș ași în 30 ianuarie, doctor în drept.

Carneval. *La Năsăud* se va da în 6 februarie bal în sala de gimnastică de la gimnaziu. Venitul curat e destinat în favorul fondului școlărilor bolnavi de la gimnaziul de acolo. — *În Elisabetinul Timișorii* va fi la 2 februarie bal în folosul bisericii și școlii române gr. or. de acolo.

Greșeli de tipar. Afurisitele greșeli de tipar, ori cât stăruești, nu poți scăpa de ele. Astfel și în articolul „Despre boalele de stomac“ din nr. trecut încă s'au vîrit câteva. Din capul locului trebuie să coregem titlul, care are să fie acesta: „Despre regimul alimentar în boalele de stomac“. În textul articolului, în loc de Calie să se citească Calce; în loc de Benzonaftal — Benzonaftol, în loc de regim lactal — regim lactat, în loc de procedură — producerea, în loc de contraindicate — contraindicate, înse în loc de — încă.

Poșta redacției.

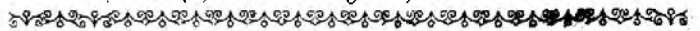

Dsoarei M. C. în S. Ve mulțumim atât pentru poeziile trimise, cât și pentru răspunsurile cu care le însoțiți. În același timp ve rugăm înse, ca să nu ne trimiteți lucrări, pe care le-ați dat și altei reviste, căci — ca și acuma — oare-cine, căruia i e dragă foaia noastră, ar pute să ne arunce vorba, că am reproduso din acea revistă, cu toate că noi nici nu o mai vedem.

Di N. R. N. în B. Asta e cea din urmă poezie ce ne-ați dat în primăvara trecută la București. Până să ne mai vedem, trimiteți-ne altele.

Vascon. Serios ai gândit dta că se poate? Dar ce a făcut frunzașul acela, ca să merite o astfel de distincțiune? Noi nu șeim nimica și nici lumea română.

Versuri nepublicabile: Norii. Dor de primăvară, Pădurea, Măntoasă. Tot așa, Ninica Măngăete, Pe lac.

Călințarul săptămănei.

Dumineca leproșilor Ev dela Luca, cap. 17, gl. 3, a inv 3.			
Țiua sapt.	Călințarul vechiu	Călinț. nou	Sorele.
Dumineca	19 † Cuv. Macarie	31 Petru Nol.	7 31 427
Luni	20 † C. P. Eutichie	1 Febr. Igr.	7 29 429
Marți	21 C. P. Maxim	2 (f) Intr. Chr.	7 28 431
Mercuri	22 Cuv. Tim. și Anast.	3 Blasiu	7 26 432
Joi	23 S. Mart. Clemente	4 Veronica	7 24 434
Vineri	24 Cuv. Xenia	5 Agata	7 23 436
Sămbătă	25 † S. Grig. Teologul	7 Dorothea	7 21 438

Proprietar, redactor răspundător și editor: **IOSIF VULCAN.** (STRADA PRINCIPALĂ 375 A.)

CU TIPARUL LUI IOSIF LĂNG ÎN ORADEA-MARE.